

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Strategie EU pro přizpůsobení se změně klimatu

COM(2013) 216 final

(2014/C 67/33)

Zpravodajka: **paní CAÑO AGUILAR**

Administrátorka: paní KORZINEK

Dne 16. dubna 2013 se Evropská komise, v souladu s článkem 304 Smlouvy o fungování Evropské unie, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Strategie EU pro přizpůsobení se změně klimatu

COM(2013) 216 final.

Specializovaná sekce Zemědělství, rozvoj venkova, životní prostředí, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 1. října 2013.

Na 493. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 16. a 17. října 2013 (jednání dne 16. října), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 134 hlasy pro, 1 hlas byl proti a 8 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 EHSV podporuje strategii pro přizpůsobení se změně klimatu, kterou navrhuje Komise, a zároveň vyzdvihuje prvotnost a zásadnost politik zmírňování v souvislosti se zaznamenaním negativních důsledků, k nimž již dochází v Evropě.

1.2 Při provádění nového plánu přizpůsobení je nutné zohlednit to, že zvyšování teploty v Evropě a možné zrychlování extrémních jevů mohou způsobovat, že škody na lidech, hospodářství a životním prostředí mohou být větší, než se původně očekávalo.

1.3 Strategie pro přizpůsobení musí obsahovat konkrétní opatření pro městské oblasti, v nichž žijí tři čtvrtiny evropského obyvatelstva, i pro venkovské oblasti, které jsou obzvláště citlivé na proměnlivost klimatu.

1.4 Vzhledem k tomu, že působení členských států je naprosto klíčové, je nutno poznamenat, že od zveřejnění bílé knihy v roce 2009 nedošlo v některých oblastech k dostatečnému pokroku. Komise by měla zvážit, zda by neměla sehrát aktivnější roli s využitím pravomocí, jež jí přiznává SFEU.

1.5 EHSV považuje za velmi důležité, aby se v příštím víceletém finančním rámci (VFR) vyčlenilo na činnost související s klimatem 20 % celkového rozpočtu. Částka 192 mld. EUR na tyto účely představuje značné navýšení.

1.6 Nová strategie pro přizpůsobení i VFR vyžadují zásadní pokrok v integraci jednotlivých politik a finančních nástrojů Unie.

1.7 Návrh Komise by měl představit širší finanční perspektivu, jejíž součástí by rovněž byl nezbytný příspěvek, jež budou muset vložit členské státy, podnikatelský sektor i rodiny.

1.8 Výbor vyzývá členské státy, které tak dosud neučinily, aby urychleně vypracovaly a důsledně uplatňovaly národní strategie pro přizpůsobení.

1.9 Přípomínkami z tohoto stanoviska vyjadřuje EHSV souhlas, v obecných rysech, s akcemi navrhovanými Komisí.

1.10 EHSV navrhuje konkrétní prostudování strukturálních změn, jež bude strategie pro přizpůsobení vyžadovat v určitých politikách a v produkci statků a služeb, se zohledněním (mimo jiné) i jejího dopadu na zaměstnanost, průmysl, výstavbu a VaVa.

2. Obsah sdělení

2.1 Bílá kniha o přizpůsobení se změně klimatu z roku 2009 ⁽¹⁾ navrhla dvoufázový rámec pro akce – první fáze (2009–2012) spočívala ve strategii pro přizpůsobení založené na 33 opatřeních.

⁽¹⁾ COM(2009) 147 final.

2.2 Sdělení, které je předmětem tohoto posouzení, se zabývá druhou fází zaměřenou na tři cíle, jimž jsou:

- podpora činnosti členských států,
- lepší informované rozhodování a
- realizace opatření EU zaměřených na zvyšování odolnosti vůči změně klimatu za současné podpory přizpůsobení v klíčových zranitelných odvětvích.

Na základě těchto cílů je navrhováno osm směrů činnosti.

2.3 Pro Komisi bude v případě, že upřednostníme ucelené, flexibilní a participativní přístupy, včasné přijetí plánovaných opatření pro přizpůsobení levnější, než platit cenu za nečinnost. Podle různých odhadů a současného trendu bude změna klimatu, především u těch nejnepríznivějších předpokladů vývoje, pro EU znamenat značné hospodářské náklady, pokud nebudou přijata příslušná opatření ⁽²⁾.

2.4 K opatřením pro přizpůsobení se bude muset přistoupit jak na místní, tak regionální a celostátní úrovni.

3. Obecné připomínky

3.1 EHSV podporuje strategii pro přizpůsobení se změně klimatu navrženou Komisí a shoduje se s jejím tvrzením, že nejistota nemůže být považována za důvod pro nečinnost. Zároveň vyzdvihuje prvořadost a zásadnost politik zmírňování vzhledem k tomu, že dostupné údaje dostatečně ilustrují negativní dopady, k nimž dosud v Evropě došlo, i prognózu, že se tyto dopady v budoucnu ještě prohloubí.

3.2 V polovině 90. let 20. století zahájila EU kampaň s cílem omezit globální oteplování na 2 °C nad předindustriální úroveň, kterýžto cíl byl posléze formálně stanoven i na konferenci v Cancúnu (2010). Pro dosažení tohoto limitu je nutné zásadní snížení emisí skleníkových plynů, ovšem vývoj v této oblasti jde opačným směrem. Při provádění nového plánu přizpůsobení je nutné zohlednit to, že zvyšování teploty v Evropě je rychlejší, než činí průměr ve zbytku planety, což může urychlit extrémní jevy, které způsobí větší škody na lidech, hospodářství a životním prostředí, než se původně odhadovalo.

3.3 EHSV zdůrazňuje, že v **městských oblastech**, v nichž žijí tři čtvrtiny evropského obyvatelstva, umocňuje nahrazení

přirozené vegetace budovami a stavbami škody způsobené určitými přírodními jevy. Následky veder a povodní, mimo jiné, pocitů rodiny – zejména zranitelné osoby (děti, osoby pokročilého věku) –, hospodářský život, cestovní ruch a infrastruktury, což s sebou přinese i negativní důsledky pro zaměstnanost a životní úroveň obyvatelstva. **Venkovské oblasti** jsou zase obzvláště citlivé na proměnlivost klimatu, neboť má dopad na zemědělství, chov dobytka a lesní hospodářství a způsobuje riziko vylidňování a zvyšování chudoby.

3.4 Důležitým faktorem, pokud jde o přizpůsobení se změně klimatu, je to, že variabilita klimatických ukazatelů se mění jak v závislosti na čase, tak na daném mikroregionu. To je především záležitostí teplot, sněhu a deště, větru a vlhkosti. Normy územního plánování a stavební normy se budou muset přizpůsobit budoucím maximálním a minimálním hodnotám. Například lesy budou muset vykazovat dostatečnou odolnost vůči nejsilnější vichřici v daném cyklu, který je obvykle sto let.

3.5 Z přizpůsobení se změně klimatu budou nevyhnutelně plynout náklady, které mají podle definice základních zásad v rámci metody výpočtu veřejného dluhu charakter skrytého dluhu. V případě, že dojde k dodatečnému deficitu tohoto druhu ve veřejných financích, se z tohoto skrytého dluhu stává dluh otevřený. Lze však předejít četným škodám, např. prostřednictvím protipovodňových opatření. Výsledky investic do přizpůsobení se velmi liší podle svého zdroje financování: ať již z EU, národních, podnikatelských či rodinných rozpočtů. Návrh Komise pouze do jisté míry podrobnosti kvantifikuje zdroje z Unie. Je však nicméně nutné sáhnout po všech těchto zdrojích, a učinit tak prostřednictvím struktur a objemů, které budou efektivní.

3.6 Dosud přijalo národní strategie pro přizpůsobení patnáct členských států EU, ale pouze třináct členských států má konkrétní plány akcí. Čtyři roky od bílé knihy a navzdory naléhavosti této věci je proces přizpůsobení, jak uvádí Komise, „ve většině případů stále v počáteční fázi a konkrétních opatření je k dispozici relativně málo“. Výbor proto vyzývá členské státy, které tak dosud neučinily, aby urychleně vypracovaly a důsledně uplatňovaly národní strategie pro přizpůsobení.

3.7 V rámci strategie EU pro přizpůsobení Komise dosud plní nezbytnou podpůrnou, propagační a koordinační funkci u rozhodnutí členských států, které nesou hlavní odpovědnost za přijetí účinných a koordinovaných opatření na prevenci rizik změny klimatu. Činnost členských států je klíčová, ale v tomto smyslu je třeba upozornit na nedostatečný pokrok v oblasti přizpůsobení, který byl od zveřejnění bílé knihy zaznamenán v některých oblastech. Komise by tudíž měla zvážit, zda by neměla sehrát mnohem aktivnější roli v oblasti změny klimatu s využitím pravomocí, jež jí přiznává SFEU.

⁽²⁾ Pracovní dokument útvarů Komise SWD(2013) 132 final.

3.8 V návrhu víceletého finančního rámce (VFR) na období let 2014–2020⁽³⁾ Komise navrhla vyčlenit alespoň 20 % z celkového rozpočtu na akce související s klimatem. EHSV považuje za velmi důležité, že Rada a Evropský parlament toto kritérium přijaly. V novém VFR představují akce související s klimatem dohromady (zmírňování i přizpůsobení) asi 192 mld. EUR. Jde o velký nárůst, přihlédneme-li k tomu, že ve VFR 2007–2013 se na opatření pro přizpůsobování vyčlenilo pouze 6 mld. EUR.

3.9 EHSV považuje za zásadní, aby začleňování akcí souvisejících s klimatem do jednotlivých politik a finančních nástrojů Unie (fond soudržnosti, strukturální fondy, VaV, SZP, transevropské sítě) mělo horizontální charakter. Nová strategie i VFR 2014–2020 znamenají posun tímto směrem.

3.10 Vzhledem k tomu, že zhoršování dopadů změny klimatu a politiky EU v oblasti zmírňování a přizpůsobení představují nárůst počtu úkolů Evropské agentury pro životní prostředí (EEA), navrhuje EHSV uvážit navýšení lidských a finančních zdrojů.

3.11 Výbor upozorňuje, že strategie pro přizpůsobení musí mít na paměti důsledky změny klimatu na zdraví lidí, tedy aspektu, který již je předmětem řady studií (viz *Impacts of climate change in human health in Europe. PESETA-Human health study*. 2009) a nutnost zajištění vhodných záchranných služeb pro případ extrémních jevů.

4. Konkrétní připomínky

4.1 Akce 1: Povzbudit všechny členské státy k přijetí komplexních strategií pro přizpůsobení

4.1.1 Komise odkazuje na vytvoření srovnávacího přehledu připravenosti na přizpůsobení v roce 2014. V roce 2017 Komise na základě zpráv, které obdrží podle nařízení o mechanismu monitorování (nyní v jednání) a uvedeného přehledu, posoudí, zda jsou opatření dostatečná, a může v případě potřeby navrhnout právně závazný nástroj.

4.1.2 EHSV podporuje možnost uplatnit článek 192 SFEU o legislativním postupu v oblasti životního prostředí. Případný evropský předpis by měl vzít v úvahu konkrétní opatření, lhůty pro provedení, kontrolní mechanismy a případné postihy za neplnění. Naléhavost této věci nutí k opětovnému zvážení lhůt na toto rozhodnutí.

4.2 Akce 2: Poskytnout financování z programu LIFE na podporu budování kapacit a posílení opatření pro přizpůsobení v Evropě (2013–2020)

4.2.1 Výbor se již příznivě vyjádřil k návrhu nařízení LIFE a považuje navýšení rozpočtu na 3,2 mld. EUR v období

2014–2020⁽⁴⁾ za dobré znamení. Podprogram pro oblast klimatu (904,5 mil. EUR v původním návrhu Komise) tvoří tři prioritní oblasti, které budou v zásadě vypadat takto: zmírňování změny klimatu (45 %), přizpůsobení se změně klimatu (45 %) a správa a informace (10 %).

4.2.2 Komise označila pět zranitelných oblastí, mezi něž se budou prostředky spravedlivě rozdělovat:

- přeshraniční řízení povodní,
- přeshraniční správa pobřežních oblastí,
- začlenění přizpůsobení do územního plánování měst,
- horské a ostrovní oblasti,
- udržitelné hospodaření s vodou (boj proti desertifikaci a lesním požárům v oblastech, jež bývají často postiženy suchem).

4.3 Akce 3: Zohlednit přizpůsobení v rámci Paktu starostů a primátorů (2013/2014)

4.3.1 Pakt starostů a primátorů, ustavený z iniciativy Komise, navrhuje jít nad rámec cíle 20 % snížení emisí, který stanovila EU na rok 2020, což si bezpochyby zaslouží plnou podporu.

4.3.2 Komise stroze naznačuje, že podpoří přizpůsobení ve městech, ovšem větší podrobnosti neuvádí. Vzhledem k dobrovolnému charakteru tohoto Paktu může být vhodné, když jeho signatáři, s podporou Komise, stanoví kvantifikovatelné cíle a mechanismy monitorování opatření prováděných v praxi v oblasti přizpůsobení. Podle názoru EHSV by měla Komise tyto aspekty konkretizovat, aby existovala skutečná politika EU v oblasti přizpůsobení se v městských oblastech, s čímž již mají v některých členských státech zkušenosti (např. Performance Indicator for Climate Change Adaptation - NI188 - ve Spojeném království).

4.4 Akce 4: Překlenout mezery ve znalostech

4.4.1 Komise uvádí čtyři největší mezery, na jejichž překlenutí bude dále spolupracovat s členskými státy a zúčastněnými stranami:

- údaje o nákladech na likvidaci škod a nákladech a přínosech opatření pro přizpůsobení,

⁽³⁾ COM(2011) 500 final.

⁽⁴⁾ Úř. věst. C 191, 29.6.2012, s. 111–116.

- analýzy a posouzení rizik na regionální a místní úrovni,
- rámce, modely a nástroje na podporu rozhodování a k posouzení účinnosti různých opatření pro přizpůsobení,
- způsoby monitorování a vyhodnocování dosavadních opatření pro přizpůsobení.

4.4.2 V programu Horizont 2020 (období 2014–2020) se na Společné výzkumné středisko vyčleňuje 1,962 mld. EUR, k čemuž je nutné připočítat 656 mil. EUR pocházejících od Euratomu. Dojde ke značnému nárůstu (asi o 17 mld. EUR) oproti 7. rámcovému programu.

4.4.3 EHSV si přeje zdůraznit, že absence specifických údajů o některých aspektech nemůže být výmluvou pro odkládání rozhodnutí, neboť četné důkazy o negativních dopadech změny klimatu existují.

4.5 Akce 5: *Dále rozvíjet Climate-ADAPT jako „jednotné kontaktní místo“ pro informace o přizpůsobování v Evropě a zařazení (v roce 2014) klimatických služeb Evropského programu monitorování Země*

4.5.1 Výbor plně podporuje rozhodnutí soustředit do Climate-ADAPT sběr a šíření informací o změně klimatu. Interakce mezi Climate-ADAPT a národními platformami bude vyžadovat další úsilí členských států, pokud přihlídneme k tomu, že v současnosti pouze šest z nich provozuje ucelené portály v této oblasti. Informace poskytované regionálními orgány a soukromým sektorem jsou momentálně nedostačující.

4.5.2 EHSV se domnívá, že klimatické služby Evropského programu monitorování Země (sběr informací prostřednictvím evropské družicové sítě a pozemních systémů) jsou pro přijímání opatření životně důležité. Spolu s pozorováními, která provádějí další služby – zejména NASA –, Evropa přispívá ke světovému boji se změnou klimatu.

4.6 Akce 6: *Usnadnit zajišťování odolnosti vůči změně klimatu ve společné zemědělské politice (SZP), politice soudržnosti a společné rybářské politice (SRP)*

4.6.1.1 **SZP:** Celosvětově se zemědělství přímo či nepřímo podílí na 30 % emisí skleníkových plynů. Z toho důvodu má velký potenciál při jejich snižování, a to prostřednictvím účinnějších způsobů pěstování. Narozdíl od jiných odvětví souvisejí přímé emise s typem výroby a proto je nutné prozkoumat její charakteristické rysy.

4.6.1.2 Ve svém stanovisku Změna klimatu a zemědělství v Evropě⁽⁵⁾ Výbor upozorňoval na vážné problémy, jež jihoevropským regionům způsobí sucho, a mimo jiné upozornil na to, že „zemědělství není jenom obětí změny klimatu, ale naopak také přispívá k emisím skleníkových plynů.“ Proto „vyzývá Komisi k vypracování přesnější analýzy toho, jak se různá zemědělská využití liší ve svém dopadu na klima, aby z ní bylo možné dovodit politické možnosti, např. v rámci politiky podpor.“

4.6.1.3 EHSV bere na vědomí, že v rámci politické dohody nad SZP z 26. června 2013 bude v letech 2014 a 2020 do zemědělství investováno více než 100 mld. EUR na pomoc při řešení výzev, jež představují kvalita půdy, voda, biologická rozmanitost a změna klimatu. K tomu účelu bude 30 % přímých plateb vázáno na provádění zemědělských postupů, které jsou prospěšné životnímu prostředí, a minimálně 30 % z rozpočtu programů rozvoje venkova bude vyčleněno na „ekologické zemědělství“.

4.6.1.4 **Soudržnost:** Nečinnost nebo odkládání reakce mohou nepříznivě zapůsobit na soudržnost Evropské unie. Očekává se také, že dopady změny klimatu prohloubí v EU sociální rozdíly. Musíme proto věnovat zvláštní pozornost sociálním skupinám a regionům, které jsou nejvíce ohroženy a již dnes v nevýhodné pozici (např. kvůli špatnému zdravotnímu stavu, nízkým příjmům, nevyhovujícímu bydlení či nedostatečné mobilitě).

4.6.1.5 V programovém období 2014–2020 musí Komise vyslat jasný signál v tom smyslu, že všechny evropské politiky musejí mít souvislost se zmírňováním změny klimatu a přizpůsobením se této změně. Přizpůsobení musí výslovně figurovat v každém národním strategickém referenčním rámci i v operačních programech. V tomto smyslu EHSV navrhuje, aby se schvalování projektů podmínilo splněním environmentálních cílů. Projekty s negativním dopadem na změnu klimatu by se měly zredukovat na minimum, či vyloučit úplně. Legislativní návrhy Komise v oblasti politiky soudržnosti, které vstoupí v platnost v roce 2014, sice zmiňují přizpůsobení se změně klimatu, avšak podle názoru Výboru je vhodné posílit míru explicitnosti.

4.6.1.6 **SRP:** v tomto ohledu Komise nepředkládá konkrétní opatření. Podle FAO musí mít politiky v oblasti přizpůsobení za základní cíl udržitelnost vodních ekosystémů, na nichž závisí rybolov.

4.6.1.7 Jednou z oblastí, jež budou změnou klimatu vážně postiženy, je lesnictví, které je přírodním skladem CO₂ klíčového významu. Silný vítr či vichřice (orkán) budou ničit lesní zóny, což bude vyžadovat jejich zalesnění dřívě, než se plánovalo. V obdobích sucha a horka se zvýší počet ničivých lesních požárů. Tyto faktory mají významný vliv na hospodářství daného sektoru a na různé úlohy, jež hraje terén/venkov.

⁽⁵⁾ Úř. věst. C 27, 3.2.2009, s. 59.

4.7 Akce 7: Zajistit odolnější infrastrukturu

4.7.1 Jde zřejmě o největší výzvu, jíž musejí odpovědní veřejní činitelé v rámci strategie přizpůsobení se změně klimatu čelit. Mezi hlavní hrozby pro infrastrukturu patří škody či destrukce způsobené extrémními meteorologickými jevy, jež může změna klimatu ještě zesílit; povodně na okrajích řek a záplavy způsobené zvyšováním mořské hladiny; obtíže se zásobováním elektrickou energií, pitnou vodou a dopady růstu teploty na provozní náklady podniků. Některé infrastruktury sice nemusí být zasaženy přímo, ale pokud k daným službám není možný fyzický přístup (v případě IKT), nejsou funkční.

4.7.2 Veřejní i soukromí investoři by měli zohlednit předvídatelné důsledky globálního oteplování ve finančních plánech projektovaných infrastruktur. Některá díla budou od členských států vyžadovat investiční úsilí, které bude v mnoha případech podléhat rozpočtovým omezením kvůli hospodářské krizi.

4.7.3 Opírajíc se o mandát k posouzení dopadů změny klimatu na Eurocodes navrhuje Komise spolupracovat s evropskými orgány pro normalizaci (CEN, CENELEC a ETSI), finančními institucemi a vědeckými organizacemi, s cílem zavést nezbytné změny do normalizačních programů pro budovy a veřejné práce. V této souvislosti EHSV upozorňuje, že v modelech normalizace musejí nad čistě ekonomickými kritérii rentability pro investory převládat kritéria odolnosti a spolehlivosti infrastruktur. Vzhledem k tomu, že v Evropě existují příklady toho, že rozšiřování říčních koryt či odstraňování bahnitých stanovišť z pobřežních oblastí zhoršilo důsledky povodní, je nutné zavést modely urbanistické racionálnosti. Rovněž lze doporučit například opatření, jako jsou zelené střechy či fasády na budovách, u nichž je to možné.

4.7.4 Strategie přizpůsobení musí zohledňovat stárnutí populace, neboť starší osoby, zvláště ty nejstarší, jsou v období extrémních teplot a vlhkosti velmi zranitelné. Za příklad lze považovat instalaci dostatečně výkonné a spolehlivé klimatizace s nízkými emisemi v centrech zdravotní péče a v centrech ústavní péče.

4.7.5 V dřívějších stanoviscích (CES1607-2011 a CES492-2012) EHSV podpořil zavedení dvouúrovňového přístupu transevropských dopravních sítí (TEN-T) a vybudování vyhrazených dopravních koridorů, za nimiž stojí přání vytvořit souvislou dopravní síť pro nejdůležitější toky zboží a přepravy osob. EHSV to považuje za užitečný cíl, který také vychází z toho, že je potřeba stanovit priority pro využívání omezených finančních prostředků. Soustředění infrastrukturních investic do takových koridorů však rovněž zvyšuje zranitelnost dopravního systému EU, dojde-li k přerušení. EHSV zdůrazňuje, že je nutné toto při plánování a financování takových investic do koridorů zohlednit. Vedle dobré odolnosti při výstavbě struktur by to mělo rovněž znamenat plánované odklony trasy a objížďky coby součást těchto evropských dopravních koridorů.

4.8 Akce 8: Podporovat pojištění a další finanční produkty

4.8.1 Zpráva o pojištění pro případ přírodních katastrof v Unii (Společné výzkumné středisko Evropské komise (2012), *Natural Catastrophes: Risk Relevance and Insurance Coverage in the EU*) upozorňuje na potřebu lepších statistických údajů. Podle dostupných informací je nicméně málo, do jaké míry se pojištění proniká na trhy (krytí ze soukromých pojistek nebo intervence vlády *ex ante* či *ex post* v poměru k HDP), z obecného hlediska nízká. Například u povodní není míra pronikání ve většině členských států příliš vysoká, kromě případů, kdy se protipovodňové pojištění zahrne pod jiné krytí. Tyto míry jsou nízké i u rizik způsobených bouřkami či suchem, ačkoli u sucha se jeho dopad v členských státech zdá být na mírné úrovni.

4.8.2 EHSV vítá rozhodnutí Komise předložit zelenou knihu o pojištění pro případ přírodních katastrof a katastrof způsobených člověkem⁽⁶⁾, jejímž cílem je posílit pojistný trh a snížit přílišné zatížení veřejných rozpočtů rizikem, a dodává v tomto smyslu tato upřesnění:

- přijetí vhodných opatření pro přizpůsobení umožňuje snížit cenu pojištění,
- vhodná pojistná politika zohledňující situaci výrobců je zvláště významná pro oblast zemědělství,
- tváří v tvář rozsahu rizik bude muset být hlavním pojistitelem poslední instance vždy stát,
- sociální politiky jsou nezbytné pro to, aby byly kryté nejzranitelnější osoby, které nemají dostatek prostředků k uzavírání pojistných smluv.

5. EHSV navrhuje konkrétní prostudování strukturálních změn, jež bude strategie pro přizpůsobení vyžadovat v určitých politikách a v produkci statků a služeb. Přestože důsledky změny klimatu dopadají zejména na zemědělství, lesnictví, výstavbu a infrastrukturu, mohou opatření pro přizpůsobení vyžadovat mnohá další odvětví hospodářství. Mezi některé aspekty ke zvážení patří:

- Zaměstnanost. Dosud neexistují podrobné analytické studie o dopadu, jež mohou mít opatření pro přizpůsobení na odbornou přípravu pracovníků, a o důsledcích na zaměstnanost.

⁽⁶⁾ COM(2013) 213 final.

- Průmysl. V důsledku značné rozmanitosti průmyslových odvětví má změna klimatu velmi nerovnoměrný vliv. V případě, že bude přizpůsobení nezbytné, bude vyžadovat investice a u určitých oborů, jako je hutnictví, představuje snižování emisí již tak dost významnou zátěž co do technologie a financí. Investice, jež by byly vyžadovány, se budou muset objevit ve finančních výhledech i v rámci adekvátních informací poskytovaných investorům.
- Stavebnictví. Bytová výstavba i rozvoj infrastruktury budou opatřeními pro přizpůsobení hluboce ovlivněny, což s sebou pravděpodobně přinese nárůst nákladů. Eurocodes v této oblasti dosud nestanovují žádné požadavky a to by se bezpochyby mělo napravit (7).
- VaVaI. V posledních desetiletích měla změna klimatu vliv na přidělování prostředků (nový finanční plán Unie je toho důkazem) a ve výzkumných programech vysokých škol a odborných center. Byly vytvořeny nové vzdělávací a odborné profily. Jedná se o vývoj, který se bude do budoucna pravděpodobně dále rozrůstat.

V Bruselu dne 16. října 2013.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Henri MALOSSE

(7) Úř. věst. C 198, 10.7.2013, s. 45–50.